

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y cyfarfod: 16 Ionawr 2026

Aelod Cabinet: Y Cynghorydd Dewi Jones

Swyddog Cyswllt: Debbie Jones – Pennaeth Cynorthwyol Addysg

Teitl yr Eitem: Polisi Cludiant Addysg (Drafft)

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1 Ceisir caniatâd y Cabinet i gynnal ymgynghoriad ar y Polisi Cludiant Addysg (Drafft).

2. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 2.1 Mabwysiadwyd y Polisi Cludiant Addysg presennol yn 2009, ac er nad oes newid i'r gofynion statudol ynghlwm â darparu cludiant i ddysgwyr, mae'n amserol adolygu'r polisi oherwydd yr angen i:

- 2.1.1 Sicrhau ein bod yn cyfarch gofynion a chanllawiau statudol cyfredol:

- Yr angen i ymgynghori o leiaf 12 mis cyn cyflwyno newid i ran neu gyfan o'r elfennau dewisol o'r polisi

- 2.1.2 Sicrhau eglurder ar yr elfennau dewisol er tegwch i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd:

- Mae anghysondeb yng nghynnwys y polisi ar draws yr holl feysydd, ac mae'n anghyson hefyd o ystyried polisiau cludiant rhai siroedd eraill.

- 2.1.3 Sicrhau bod y Polisi'n addas i bwrpas o ran rhesymoldeb gweithredu oddi fewn i'r adnoddau sydd ar gael:

- Mae'r Polisi wedi dyddio sy'n golygu nad oes modd gweithredu elfennau ohono mwyach yn sgil gofynion a chanllawiau statudol;
- Mae'r Polisi yn amwys sy'n llesteirio gallu'r Awdurdod i wneud penderfyniadau clir a chytbwys gan ein gadael yn agored i her a chwynion.

3. CEFNDIR

- 3.1 Mae'r Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 (y Mesur) yn nodi'r fframwaith cyfreithiol sy'n benodol berthnasol i ddarpariaethau teithio a thrafnidiaeth ar gyfer dysgwyr sy'n teithio o'r cartref i'r ysgol yng Nghymru; gyda 'Darpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol' (Y Canllawiau) a gyhoeddwyd yn 2014.

- 3.2 Mae'r Mesur yn nodi bod rhaid i awdurdodau lleol:

- Asesu anghenion teithio dysgwyr yn ardal ei hawdurdod;
- Darparu cludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol i ddysgwyr o oedran ysgol gorfodol sy'n mynychu ysgol gynradd sy'n byw dwy filltir o'r ysgol addas agosaf;

- Darparu cludiant o'r cartref i'r ysgol am ddim i ddysgwyr o oedran ysgol sy'n mynychu ysgol uwchradd sy'n byw tair milltir o'r ysgol addas agosaf;
- Asesu a diwallu anghenion plant 'sy'n derbyn gofal' yn ardal eu hawdurdod;
- Hyrwyddo mynediad i addysg Gymraeg ac ysgolion ffydd;
- Hyrwyddo dulliau teithio cynaliadwy.

3.3 Mae gan yr Awdurdod Lleol ddyletswydd statudol i ddarparu cludiant o'r cartref i'r ysgol yn unol â gofynion y Mesur. Ar yr un pryd, o fewn y Mesur, gall yr Awdurdod Lleol wneud trefniadau dewisol o dan ran 6 y Mesur, ac ar sail dewis a disgresiwn yr Awdurdod.

3.4 Yn unol â'r Rheoliadau Gwybodaeth am Deithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2009, mae gofyn i Awdurdodau Lleol gyhoeddi gwybodaeth am eu polisiau i ddarparu cludiant dewisol o fewn eu Polisi Cludiant Addysg, ac os bydd Awdurdod yn gwneud defnydd o bwerau Rhan 6 i ddarparu cludiant dewisol, mae gan yr Awdurdod hefyd yr hawl i ddiddymu'r ddarpariaeth yn ddiweddarach. Er mwyn gwneud hynny, o dan ganllawiau statudol 2014, mae'n ofynnol:

- Cynnal ymgynghoriad cyn dileu neu addasu darpariaeth ddewisol; a
- Cyhoeddi trefniadau erbyn 1 Hydref y flwyddyn flaenorol.

4. CYFLWYNIAD

4.1 Mae'r prif newidiadau a gynigir i'r Polisi Cludiant Addysg (Drafft) i bwrpas ymgynghori yn ymwneud â darpariaeth cludiant dewisol yr Awdurdod yn y meysydd canlynol:

- Cynllun Seddi Gweigion
- Ysgolion Ffydd
- Preswyliaid Deuol
- Ôl-16

4.2 Cynllun Seddi Gweigion

4.2.1 Ar hyn o bryd, cynigir sedd wag i ddysgwyr nad oes ganddynt hawl i gludiant di-dâl os bydd argaeledd sedd ar gludiant a chodir tâl am y sedd honno. Mae manteisio ar y cynllun yn amodol ar:

- Bod seddi gwag ar gael;
- Nid oes angen i'r cerbyd wyro oddi ar ei daith arferol;
- Dim costau ychwanegol i Gyngor Gwynedd;
- Talu'r ffi gyfredol am sedd wag.

4.2.2 Nid yw'r cynllun ar gael ar gytundebau cludiant cyhoeddus, ac nid oes sicrwydd y bydd y sedd wag ar gael drwy gydol y flwyddyn academaidd. Ceisir rhoi o leiaf wythnos o rybudd petai'r trefniant yn gorfod dod i ben.

4.2.3 Yn sgil y gofynion statudol i ymgynghori a chyhoeddi unrhyw newid cyn 1 Hydref y flwyddyn flaenorol, nid oes modd gweithredu'r Cynllun Seddi Gweigion fel y bwriadwyd heb ymrwymo i gynnig sedd wag drwy gydol y flwyddyn academaidd. Mae hyn yn mynd yn groes i hanfod y cynllun o drefniant hyblyg i allu cynnig sedd wag heb ymrwymo i ddarparu'r sedd am gyfnod penodol, gan y gallai hynny arwain at gostau ychwanegol i'r Awdurdod. O ganlyniad, mae'r Cynllun Seddi Gweigion fel pennawd wedi'i ddiddymu fel cynnig o'r Polisi Cludiant Addysg (Drafft).

4.3 Ysgolion Ffydd

4.3.1 Ar hyn o bryd nid oes cyfeiriad at ysgolion ffydd yn y Polisi Cludiant Addysg er y darperir cludiant i ddysgwyr sy'n dewis mynychu'r ysgolion ffydd ar hyn o bryd yn unol â'r gofyn statudol. Mae gan Wynedd ddwy ysgol ffydd (ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr), a'r ysgolion eu hunain yw'r awdurdodau mynediad yn hytrach na'r Cyngor, ac felly nid oes ffiniau dalgylch penodol ar eu cyfer fel gyda gweddill ysgolion y sir.

4.3.2 Mae gofyn i'r awdurdod hyrwyddo mynediad i ysgolion ffydd, felly mae cludiant i ysgolion ffydd fel cynnig wedi ei ychwanegu i'r Polisi Cludiant Addysg (Drafft). Mae'r cynnig yn nodi'r bwriad i ddarparu cludiant am ddim i ddysgwyr yn unol â'r gofyn statudol, ac i ddysgwyr sy'n byw ddim mwy na phum milltir o'r ysgol (ffydd) addas agosaf, gan adlewyrchu'r ffaith fod ysgol ffydd yn gwasanaethu ardal ehangach na dalgylch arferol ysgol, gan gynnig eglurder o fewn y polisi ar yr hawl i gludiant.

4.4 Preswyliaid Deuol

4.4.1 Pan fydd rhieni yn rhannu cyfrifoldeb am blentyn a bod y plentyn yn preswyllo mewn dau gartref, sef cartrefi'r ddau riant ar wahân, bydd yr Awdurdod yn darparu cludiant o'r prif gyfeiriad, sef y cyfeiriad y mae'r dysgwr yn ymgartrefu gan amlaf, gydag o leiaf un o'r preswylfeydd hynny yng Ngwynedd. Mae hyn ar yr amod mai'r ysgol a fynychir yw'r ysgol addas agosaf o'r brif breswylfa, neu y cytunir mai dyna'r ysgol fwyaf addas o ystyried lleoliadau'r ddwy breswylfa.

4.4.2 Mae'r Polisi Cludiant Addysg (Drafft) yn cynnig rhagor o eglurder, sef y darperir cludiant yn unol â'r gofyn statudol, ond na ddarperir cludiant o unrhyw un o'r ddwy breswylfa os yw'n fwy na 5 milltir o'r ysgol addas agosaf.

4.5 Cludiant Ôl-16

4.5.1 Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn darparu cludiant dewisol i ddysgwyr ôl-16 llawn amser i'r sefydliadau addysgol canlynol:

- Ysgolion uwchradd sy'n darparu ar gyfer Blynnyddoedd 12 & 13.
- Ysgolion arbennig sy'n darparu ar gyfer Blynnyddoedd 12 & 13 & 14
- Grŵp Llandrillo Menai - safleoedd Dolgellau, Pwllheli, Glynllifon, Safle Menai Parc Menai - Bangor, Llangefni a Chaernarfon.

4.5.2 Mae'r Polisi Cludiant Addysg (Drafft) yn cynnig bod yr awdurdod yn darparu cludiant dewisol y tu hwnt i oedran ysgol statudol lle mae dysgwyr cymwys sy'n byw yng Ngwynedd yn byw 3 milltir neu fwy o'r ysgol neu'r coleg ôl-16 addas agosaf sy'n darparu'r cwrs.

4.5.3 Mae'r cynnig i ddarparu cludiant ôl-16 i'r ysgol ddalgylch/addas agosaf, ynghyd ag i'r safle coleg agosaf sy'n darparu'r cwrs yn:

- gyson gyda gweddill y Polisi Cludiant Addysg ar gyfer dysgwyr oedran addysg statudol.
- golygu bod y ddarpariaeth cludiant yn cefnogi darpariaeth ôl-16 ar draws y sir, ac yn cyfrannu at sicrhau hyfywedd y darpariaethau ledled y sir, yn Arfon, Dwyfor a Meirion wrth gludo dysgwyr i'r safleoedd agosaf sy'n darparu'r cwrs.
- golygu na fydd myfyrwyr Prifysgol Bangor yn gymwys am gludiant ôl-16 gan fod y cynnig yn ymwneud â chludiant i ysgolion uwchradd neu safleoedd Grŵp Llandrillo Menai yn unig
- golygu cyfyngder oedran o fod yn llai nag 19 oed ar 1 Medi yn y flwyddyn academiaidd y dilynwyd y cwrs. Mae hyn yn gyson gyda pholisi cludiant siroedd eraill.

4.5.4 Nodir fod gan ddysgwyr yr hawl i ddewis unrhyw leoliad ar gyfer eu haddysg ôl-16, ond os na fydd dysgwr yn dewis yr ysgol/ safle coleg agosaf sy'n darparu'r cwrs yna byddent yn colli eu hawl i gludiant am ddim, yn yr un modd â'r Polisi Cludiant Addysg ar gyfer dysgwyr oedran addysg statudol.

4.6 Eglurder Pellach

4.6.1 Ceir yna hefyd feysydd eraill o fewn y Polisi Cludiant Addysg ble rydym wedi ychwanegu manylder ac eglurder i'r polisi, ond nid yw'r ychwanegiadau hynny'n arwain at unrhyw newid i'r ymrwymiad i ddarparu cludiant yn unol â'r Polisi Cludiant presennol. Mae'r meysydd hynny'n cynnwys:

- Mesur Pellter Teithio
- Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Chyflyrau Meddygol
- Plant sy'n derbyn gofal
- Ad-drefnu Ysgolion
- Disgwyliadau ar rieni/gwarchodwyr

5. YSTYRIAETHAU ERAILL

5.1 Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi

- 5.1.1 Bydd y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi yn cael cyfle i graffu'r sylwadau a dderbyniwyd mewn ymateb i'r ymgynghoriad, gan gyflwyno argymhelliad i'r Cabinet. Caiff argymhelliad y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ei ystyried fel rhan o'r adrodd yn ôl i'r Cabinet ar ganlyniadau'r ymgynghoriad, ynghyd â chyflwyno'r Polisi Cludiant Addysg terfynol i'w fabwysiadu.

5.2 Asesiad Effaith Cydraddoldeb

- 5.2.1 Cynhaliwyd asesiad effaith cydraddoldeb ar y Polisi Cludiant Addysg (Drafft), a gellir gweld yr asesiad drafft llawn yn Atodiad 2.
- 5.2.2 Mae'r asesiad drafft yn rhoi sylw penodol i elfennau cydraddoldeb gwahanol megis hil, rhyw, anabledd, iaith, crefydd neu gred ac oedran. Mae'r asesiad yn nodi'r sefyllfa bresennol ac yn dangos fod y polisi yn cyd-fynd â hawliau cyfartal. Byddwn yn ystyried yr asesiad ymhellach ac yn addasu pan fo gwybodaeth newydd yn dod i law yn sgil yr ymgynghoriad.
- 5.2.3 Wedi pwyso a mesur y ffactorau perthnasol, deuir i'r casgliad fod y Polisi Cludiant Addysg (Drafft) yn debygol o gael effaith cadarnhaol a negyddol ar rai nodweddion cydraddoldeb. O safbwynt oedran, mae effaith cadarnhaol posib gan y bydd y Polisi arfaethedig yn gosod canllaw glir i ddysgwyr yn sgil y ffaith y bydd dysgwyr o bob oed cymwys yn cael eu trin yn deg ac yn ôl eu hangen. Fodd bynnag, mae effaith negyddol posib ar grŵp bychan o ddysgwyr 19 oed a hŷn sydd ar hyn o bryd yn manteisio ar y Tocyn Teithio Ôl-16.
- 5.2.4 Yn yr un modd, mae effaith cadarnhaol posib ar grŵp bychan o ddysgwyr sydd yn dewis mynychu ysgolion ffydd, gan fod y Polisi drafft yn cynnig canllawiau eglur o safbwynt pellter teithio cymwys. Fodd bynnag, mae effaith negyddol posib hefyd gan fod y Polisi drafft yn cynnig cludo dysgwyr i ysgolion ffydd o uchafswm pellter o 5 milltir, tra bod y Polisi presennol yn fwy amwys ynglŷn â'r pellter cludo.
- 5.2.5 Rhagwelir y byddai gweithredu'r cynnig arfaethedig yn lleihau'r anghyfartaledd yn achos anfantais economaidd-gymdeithasol drwy sicrhau y rhoddir cyfleoedd i bawb fynychu safleoedd addysg dalgylch/addas agosaf. Mae effaith bositif posib o ddarparu cludiant am ddim i ddysgwyr ôl-16 ar sail disgresiwn, fel eu bod yn gallu parhau i astudio mewn chweched dosbarth neu goleg addysg bellach gyda darpariaeth cludiant yn rhad ac am ddim. Byddai'r Cyngor yn dilyn prosesau arferol trwy gefnogi a monitro, er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth trefniadau cludiant addysg â'r nodweddion cydraddoldeb.

5.3 Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol

- 5.3.1 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ceisio gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus ac wedi ei anelu at gyflawni 7 o nodau llesiant drwy ddilyn y 5 ffordd o weithio. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd lles ar y Cyngor i gynnal gwaith datblygu cynaliadwy drwy weithredu mewn cydweithrediad â'r 'egwyddor datblygu cynaliadwy'. Mae hyn yn golygu bod angen ystyried yr effaith ar bobl yn y dyfodol wrth wneud penderfyniadau.
- 5.3.2 Yn dilyn ystyriaeth yn unol â gofynion y ddeddf llesiant, ystyriwyd 7 nod y ddeddf llesiant ac amcanion llesiant y Cyngor a deuir i'r casgliad fod y Polisi Cludiant Addysg (Drafft) arfaethedig yn cyfrannu at bob un o'r 7 nod llesiant, gan gynnwys Cymru fwy cyfartal a llewyrchus.

6. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 6.1 Pe byddai'r Cabinet yn penderfynu cefnogi'r argymhelliad a gyflwynir yn yr adroddiad hwn, bydd angen cynnal cyfnod o ymgynghori cyhoeddus ar y Polisi Cludiant Addysg (Drafft).

- 6.2 Yn unol â gofynion y ddogfen *Teithio gan Ddysgwyr: Darpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol (Mehefin 2014)* mae'n ofynnol i ymgynghori ar unrhyw newid i gynnwys y Polisi Cludiant Addysg, ynghyd â chyhoeddi'r trefniadau erbyn 1 Hydref y flwyddyn flaenorol. Rhagwelir felly y byddai'r cyfnod ymgynghori'n cael ei gynnal yn ystod misoedd Chwefror-Mawrth 2026.
- 6.3 Fel rhan o'r ymgynghoriad cyhoeddus, bwriedir ceisio barn nifer o ran-ddeiliaid, gan gynnwys:
- Penaethiaid Ysgolion
 - Cyrff Llywodraethol
 - Grŵp Llandrillo Menai
 - Rhieni / Gwarchodwyr
 - Plant a Phobl Ifanc
 - Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
- 6.4 Yn dilyn hynny, bydd adroddiad pellach yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet yn ystod Tymor yr Haf er mwyn adrodd yn ôl ar ganlyniadau'r ymgynghoriad. Bydd yn ofynnol wedyn i'r Cabinet ystyried canlyniadau'r ymgynghoriad, a phenderfynu a ddylid mabwysiadu'r Polisi Cludiant Addysg diwygiedig ai peidio.
- 6.5 Pe byddai'r Polisi Cludiant Addysg diwygiedig yn cael ei fabwysiadu gan y Cabinet, byddai'r Polisi newydd yn cael ei gyhoeddi cyn 1 Hydref 2026, er mwyn sicrhau y byddai'n dod i rym yng Ngwynedd ym Medi 2027, yn unol â'r *Rheoliadau Gwybodaeth am Deithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2009*.
- 6.6 Dyma'r amserlen arfaethedig:

Camau	Amserlen
Cyflwyno'r Polisi Cludiant Addysg Drafft gerbron Cabinet i'w gymeradwyo ar gyfer ymgynghori.	Ionawr 2026
Ymgynghoriad ar y Polisi Cludiant Addysg Drafft (cyfnod o 4-6 wythnos).	Chwefror-Mawrth 2026
Adrodd ar ganlyniadau'r ymgynghoriad i'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi.	Mehefin 2026
Adrodd yn ôl ar ganlyniadau'r ymgynghoriad, ac argymhelliad y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi a chyflwyno'r Polisi Cludiant Addysg terfynol gerbron Cabinet i'w fabwysiadu.	Gorffennaf 2026
Polisi Cludiant Addysg diwygiedig yn cael ei gyhoeddi.	1 Hydref 2026
Polisi Cludiant Addysg diwygiedig yn dod yn weithredol.	1 Medi 2027

7. SYLWADAU SWYDDOGION STATUDOL

7.1 Prif Swyddog Cyllid:

“Nid yw'r newid polisi yn debygol o gael effaith arwyddocaol yn gyllidol, ac rwyf yn cytuno gyda'r angen i'r polisi fod yn gyfredol, eglur ac addas i bwrpas. Rwyf felly yn cefnogi'r penderfyniad a geisir.”

7.2 Swyddog Monitro:

“Mae'r gwaith yma wedi ei gefnogi gyda chynghor ac arweiniad gan y Gwasanaethau Cyfreithiol. Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.”

8. Atodiadau

Atodiad 1: Polisi Cludiant Addysg Gwynedd 2026 (Drafft)

Atodiad 2: Asesiad Effaith Cydraddoldeb
